

Kierunki zmian systemowych w szkolnictwie wyższym w opinii środowiska akademickiego

Raport z badań

Opracowanie: prof. CC dr hab. Paweł Ruszkowski

Współpraca: Marcin Herrmann CBOS

Warszawa, grudzień 2016 r.

SPIS TREŚCI

I. Uwagi wprowadzające	3
II. Wnioski.....	4
III. Charakterystyka badanych grup	7
IV. Elementy diagnozy	9
V. Elementy prognozy	10
VI. Ocena proponowanych rozwiązań.....	12
1. Mechanizmy wzmocnienia zasobów kapitału finansowego oraz kapitału ludzkiego szkół wyższych	12
2. Mechanizm konkurencji pomiędzy uczelniami	13
3. Procedury doskonalenia systemu zarządzania szkołą wyższą	16
4. Opinie badanych dotyczące wybranych obszarów funkcjonowania szkół wyższych.....	20
ANEKS	27
Populacja i schemat doboru próby w badaniu dotyczącym środowiska akademickiego	27
Struktura społeczno-demograficzna respondentów ze stopniem naukowym doktora	33
Struktura społeczno-demograficzna respondentów ze stopniem naukowym doktora habilitowanego.....	35
Struktura społeczno-demograficzna respondentów ze stopniem naukowym profesora doktora habilitowanego.....	37
Odpowiedzi na niektóre pytania wg typów uczelni i stopni naukowych.....	40

I. UWAGI WPROWADZAJĄCE

Badanie opinii środowiska akademickiego zostało przeprowadzone na zlecenie Uniwersytetu SWPS przez Fundację Centrum Badania Opinii Społecznej.

Badanie zostało zrealizowane na ogólnopolskiej losowej próbie pracowników uczelni wyższych o liczebności 500 respondentów. Próba badawcza była warstwowana ze względu na cechy takie jak: stopień naukowy badanego, dyscyplina naukowa i typ uczelni.

Pomiar realizowano w dniach od 23 września do 27 października 2016 roku metodą wywiadów bezpośrednich przeprowadzanych w technice PAPI¹.

Zasadniczym celem badania było uzyskanie wiedzy o preferencjach środowiska akademickiego, dotyczących kierunków zmian w systemie szkolnictwa wyższego. Dotychczasowa dyskusja wykazała, że część środowiska opowiada się za rozwiązaniami typu menadżerskiego, zbliżającymi model funkcjonowania uczelni do firm biznesowych. Inna opcja opowiada się za usprawnieniami organizacyjnymi, bez naruszania uznanych zasad działania uczelni wyższych. W tym kontekście badanie traktujemy jako formę konsultacji środowiskowej: poszukujemy punktów zbieżnych, gdzie zdecydowana większość badanych popiera dany pogląd; równocześnie wskazujemy kwestie, w których opinie ulegają polaryzacji.

Mimo koncentracji badaczy na opiniach dotyczących kierunków zmian, kilka pytań zostało poświęconych wybranym elementom diagnozy stanu szkolnictwa wyższego oraz wybranym elementom prognozy, czyli ocenie efektywności projektowanych zmian w perspektywie roku 2025.

Wyniki badania pozwalają na wskazanie wielu projektowanych rozwiązań, które zyskały wyraźną akceptację środowiska akademickiego. Okazało się również, że w kilku kwestiach mamy do czynienia z polaryzacją opinii badanych. Te kwestie zostaną poddane szczegółowej analizie statystycznej, aby odpowiedzieć na pytanie, jakie czynniki warunkują zróżnicowanie opinii badanych.

¹ *Paper and Pencil Interview* – wywiady realizowane w oparciu o papierowy kwestionariusz, na którym ankieter zaznacza odpowiedzi udzielone przez respondenta lub wpisuje jego swobodne wypowiedzi (w przypadku pytań otwartych).

II. WNIOSKI

Wniosek nr 1

Środowisko akademickie ma strukturę hierarchiczną, obejmującą trzy warstwy, różniące się statusem naukowym: doktorów, doktorów habilitowanych oraz profesorów. Średnia różnica wieku pomiędzy tymi warstwami wynosi ok. 10 lat, co wskazuje na przynależność do różnych pokoleń.

Hierarchii stopni naukowych odpowiada hierarchia statusu materialnego: różnica pomiędzy oceną swej sytuacji materialnej przez poszczególne warstwy wynosi ok. 10 pkt. proc.

W każdej warstwie ok. 30% osób posiada dodatkowe zatrudnienie. Profesorowie i doktorzy hab. najczęściej pracują na innych uczelniach, natomiast w przypadku doktorów dodatkowa praca na uczelni występuje równie często jak praca w firmie prywatnej.

Wniosek nr 2

Ponad 90% badanych podziela opinię o biurokratyzacji procedur zarządczych w szkolnictwie wyższym. Można przypuszczać, że wysoki poziom zgodności poglądów w tej kwestii wynika przede wszystkim z podobnych doświadczeń, polegających na stałych zmaganiach z wymogami narzuconych z zewnątrz procedur sprawozdawczych. Procedury te wymuszają z kolei powstawanie określonych struktur wewnątrz uczelni, co dodatkowo komplikuje istniejące mechanizmy zarządcze.

Wniosek nr 3

Poparcie ponad 90% badanych uzyskał postulat wprowadzenia ulg podatkowych dla podmiotów finansujących badania naukowe. Wynik ten świadczy wyraźnie o przekonaniu badanych, że nauka nie sfinansuje się sama i że w rozwiniętych krajach świata ulgi podatkowe są podstawowym mechanizmem rozwoju badań naukowych.

Wniosek nr 4

Badanie było po części formułą testowania, w jakim stopniu środowisko akademickie dojrzało do wprowadzenia elementów liberalnego modelu uczelni, tj. zawierającego mechanizm konkurencji w jakości badań i dydaktyki, korzystającego z menadżerskiej formuły zarządzania oraz otwartego na potrzeby otoczenia gospodarczego.

Warto zwrócić uwagę na wysokie poparcie dla menadżerskiej formuły zarządzania wydziałem przez dziekana wyposażonego w dużą samodzielność decyzyjną w kwestiach finansowych i kadrowych (80%-84% na uniwersytetach; 58%-77 na politechnikach; 74%-85% na pozostałych typach uczelni).

Ogólnie można powiedzieć, że poziom akceptacji dla tego kierunku zmian jest umiarkowany. Nie ma jednak przejawów wyraźnego oporu, czy sprzeciwu. Wyniki badania wskazują, że środowisko akademickie jest w tej kwestii podzielone. Większą otwartość na adaptację typu rynkowego wykazują uczeni z politechnik, niż z uniwersytetów.

Warto podkreślić, że w kilku kwestiach, dotyczących zmian w zarządzaniu (operacyjne zarządzanie przez menadżera, ograniczenie roli rektora i senatu) obserwujemy zbieżność opinii pomiędzy grupą doktorów i profesorów. Obydwie grupy są bardziej przychylnie proponowanym zmianom niż grupa doktorów habilitowanych. Co ciekawe tendencja ta występuje zarówno na uniwersytetach, jak i na politechnikach

Wniosek nr 5

Ocena trójstopniowego systemu studiów wyższych pokazała, że we wszystkich grupach poglądy badanych są rozbieżne: ok. 50% formułuje oceny pozytywne, natomiast od 41% do 44% dokonuje oceny negatywnej. Natomiast propozycje dostosowania uczelni się do ramowych zasad systemu bolońskiego, zyskały poparcie ok. 80% badanych. Jest to koncepcja, aby na studia drugiego stopnia byli przyjmowani jedynie absolwenci studiów pierwszego stopnia o podobnym profilu merytorycznym oraz aby decyzja o prowadzeniu na danym kierunku jednolitych studiów magisterskich lub studiów dwustopniowych należała do uczelni.

Wniosek nr 6

Odpowiedzi na pytanie o prognozowane cechy systemu szkolnictwa wyższego w roku 2025 wskazują, że w kwestiach kształcenia wysokiej klasy specjalistów dla potrzeb gospodarki oraz inicjowania programów rozwojowych wystąpiły trzy typy nastawień, mniej więcej równo reprezentowanych w badanie zbiorowości. Można więc mówić o ostrożnych optymistach, umiarkowanych pesymistach oraz osobach niezdecydowanych. Natomiast szanse realizacji zadanie poprawy pozycji polskich uczelni w rankingach międzynarodowych są postrzegane raczej pesymistycznie (47 – 57%) niż optymistycznie (15 – 31%).

III. CHARAKTERYSTYKA BADANYCH GRUP

	Doktorzy	Doktorzy habilitowani	Profesorowie doktorzy habilitowani
Płeć			
Kobiety	51%	32%	23%
Mężczyźni	49%	68%	77%
Średni wiek			
	44 lata	51 lat	63 lata
Staż pracy w nauce			
	15 lat	24 lata	36 lat
Typ uczelni:			
Uniwersytet	46%	44%	40%
Politechnika	19%	22%	22%
Pozostałe typy uczelni	35%	32%	38%
Dyscyplina wiedzy. Nauki:			
– humanistyczne i społeczne	43%	50%	40%
– Ścisłe i przyrodnicze	32%	30%	34%
– rolnicze	8%	10%	14%
– medyczne	17%	10%	12%
Osoby deklarujące zatrudnienie w innym miejscu pracy			
	30%	26%	26%
Osoby pracujące dodatkowo:			
– na innej uczelni	15%	14%	14%
– w instytucji naukowo- -badawczej	2%	4%	7%
– w firmie prywatnej	16%	11%	8%
– w urzędzie/instytucji państwowej lub samorządowej	6%	4%	6%
Ocena warunków materialnych swego gospodarstwa domowego: <u>raczej dobre + dobre</u>			
	64%	77%	87%

Podsumowanie charakterystyki badanych grup

Zauważamy kilka istotnych różnic pomiędzy badanymi grupami, które dają też pewien pogląd na społeczne uwarunkowania nauki akademickiej w Polsce. Po pierwsze, środowisko akademickie obejmuje ludzi w wieku dojrzałym: doktorzy – średnia 44 lata, dr hab. 51 lat, profesorowie 63 lata. Po drugie na poziomie doktorów występuje liczebna równowaga płci, natomiast na wyższych szczeblach obserwujemy wyraźną dominację mężczyzn. Po trzecie – we wszystkich grupach ok. 30% posiada dodatkowe zatrudnienie. Profesorowie i doktorzy hab. najczęściej pracują na innych uczelniach, natomiast w przypadku doktorów dodatkowa praca na uczelni występuje równie często jak praca w firmie prywatnej. Po czwarte – hierarchii stopni naukowych odpowiada hierarchia statusu materialnego: różnice pomiędzy poszczególnymi grupami wynoszą ok. 10 pkt. proc.

IV. ELEMENTY DIAGNOZY

W części diagnostycznej respondentom zadano sześć pytań, dotyczących różnych aspektów funkcjonowania szkolnictwa wyższego. Okazało się, że opinie wszystkich badanych grup są w wysokim stopniu zbieżne. Można zatem mówić o swego rodzaju konsensusie środowiskowym w zakresie oceny aktualnego stanu szkolnictwa wyższego w Polsce.

Zwraca uwagę fakt, że ponad 90% badanych podziela opinię o biurokratyzacji procedur zarządczych, a 85% akceptuje pogląd, że zaangażowanie w dydaktykę ogranicza możliwości prowadzenia badań naukowych. Pozostałe elementy diagnozy zyskały akceptację ponad 70% badanych, co pozwala na uznanie ich zasadności dla całej badanej zbiorowości.

Tabela 1

Czy zgadza się Pan(i) czy nie zgadza z następującymi opiniami, dotyczącymi szkolnictwa wyższego?*	Stopień naukowy		
	Doktor	Doktor habilitowany	Profesor doktor habilitowany
Regulacje prawne w obszarze szkolnictwa wyższego są zbyt szczegółowe	55%	77%	70%
Mechanizmy organizacyjne i procedury zarządcze są zbyt biurokratyczne	93%	90%	92%
Związek pomiędzy kształceniem, badaniami naukowymi oraz współpracą nauki z otoczeniem jest za słaby	71%	71%	84%
Nauczyciele akademicy zaangażowani w pracę dydaktyczną mają mniej czasu na prowadzenie badań naukowych	86%	85%	86%
Wiele uczelni koncentruje się na walce o studenta, zaniedbując działalność naukową	70%	71%	81%
Silnym hamulcem zmian systemowych w szkolnictwie wyższym jest brak długofalowej strategii rozwoju w tym obszarze	70%	75%	80%

* Odsetek odpowiedzi twierdzących

V. ELEMENTY PROGNOZY

Pytanie o prognozowane cechy systemu szkolnictwa wyższego w roku 2025 miało na celu określenie nastawienia badanych do projektowanych zmian. Odpowiedzi pozytywne traktujemy jako wyraz nastawienia optymistycznego, zaś odpowiedzi negatywne jako wyraz nastawienia pesymistycznego.

Zauważamy, że w kwestiach kształcenia wysokiej klasy specjalistów dla potrzeb gospodarki oraz inicjowania programów rozwojowych wystąpiły trzy typy nastawień, mniej więcej równo reprezentowanych w badanie zbiorowości. Można więc mówić o ostrożnych optymistach, umiarkowanych pesymistach oraz osobach niezdecydowanych.

Natomiast szanse realizacji zadanie poprawy pozycji polskich uczelni w rankingach międzynarodowych są postrzegane raczej pesymistycznie (47 - 57%) niż optymistycznie (15 - 31%).

Wskazane zróżnicowanie nastawień badanych może wynikać z przekonania, że większe szanse powodzenia mają działania, które odnoszą się do otoczenia krajowego. Jest to obszar rzeczywistości znany badanym z ich codziennej praktyki zawodowej, co wiąże się prawdopodobnie z poczuciem posiadania określonego, mniej lub bardziej bezpośredniego wpływu na te zjawiska. Tymczasem międzynarodowe rankingi uczelni kojarzą się z siecią międzynarodowych instytucji biurokratycznych, posługujących się wygodnymi dla nich kryteriami oceny uczelni. Stąd wydaje się, że umiarkowany pesymizm badanych ma – w tym kontekście – wyraźne znamiona podejścia racjonalnego. Jest to racjonalizm, który stawia pytanie: a może należy dążyć do stworzenia nowych rankingów?

Tabela 2

Czy Pana(i) zdaniem w 2025 roku system szkolnictwa wyższego będzie spełniać następujące funkcje:	Odpowiedzi respondentów ze stopniem naukowym doktora				
	zdecydowanie tak	raczej tak	raczej nie	zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
Będzie kształcić wysokiej klasy specjalistów dla potrzeb gospodarki narodowej	4%	32%	32%	4%	28%
Doprowadzi do poprawy pozycji polskich uczelni w międzynarodowych rankingach	1%	22%	38%	9%	30%
Będzie inicjować programy rozwoju kultury oraz programy rozwoju gospodarki	3%	32%	31%	5%	29%

Tabela 3

Czy Pana(i) zdaniem w 2025 roku system szkolnictwa wyższego będzie spełniać następujące funkcje:	Odpowiedzi respondentów ze stopniem naukowym doktora habilitowanego				
	zdecydowanie tak	raczej tak	raczej nie	zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
Będzie kształcić wysokiej klasy specjalistów dla potrzeb gospodarki narodowej	5%	29%	37%	3%	25%
Doprowadzi do poprawy pozycji polskich uczelni w międzynarodowych rankingach	3%	12%	50%	7%	29%
Będzie inicjować programy rozwoju kultury oraz programy rozwoju gospodarki	2%	27%	38%	5%	28%

Tabela 4

Czy Pana(i) zdaniem w 2025 roku system szkolnictwa wyższego będzie spełniać następujące funkcje:	Odpowiedzi respondentów ze stopniem naukowym profesora doktora habilitowanego				
	zdecydowanie tak	raczej tak	raczej nie	zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
Będzie kształcić wysokiej klasy specjalistów dla potrzeb gospodarki narodowej	6%	39%	26%	7%	21%
Doprowadzi do poprawy pozycji polskich uczelni w międzynarodowych rankingach	3%	28%	39%	11%	18%
Będzie inicjować programy rozwoju kultury oraz programy rozwoju gospodarki	6%	32%	33%	10%	18%

VI. OCENA PROPONOWANYCH ROZWIĄZAŃ

1. Mechanizmy wzmocnienia zasobów kapitału finansowego oraz kapitału ludzkiego szkół wyższych

Zauważamy, że najwyższe poparcie (ponad 90% badanych) uzyskał postulat wprowadzenia ulg podatkowych dla podmiotów finansujących badania naukowe. Wynik ten świadczy wyraźnie o przekonaniu badanych, że nauka nie sfinansuje się sama i że w rozwiniętych krajach świata ulgi podatkowe są podstawowym mechanizmem rozwoju badań naukowych.

Ok. 80% poparcie zyskały dwa zbliżone postulaty: stworzenia warunków do zatrudniania wybitnych uczonych z zagranicy, w szczególności polskich uczonych przebywających za granicą.

W przypadku rozwiązań obejmujących różne formy współpracy uczelni ze środowiskiem praktyki gospodarczej poziom akceptacji dla proponowanych rozwiązań nieco się obniżył, choć we wszystkich kwestiach przekroczył 50%. Najniższe wsparcie (51-65%) uzyskała koncepcja stworzenia instytucji państwowych, wspierających kooperację pomiędzy uczelniami a podmiotami gospodarczymi.

Tabela 5

Jak ważne dla rozwoju polskich uczelni jest Pana(i) zdaniem wprowadzenie następujących rozwiązań:*	Stopień naukowy		
	Doktor	Doktor habilitowany	Profesor doktor habilitowany
Stworzenie możliwości zatrudniania wybitnych uczonych z zagranicy	80%	79%	79%
Koncentracja środków publicznych przeznaczonych na badania naukowe na kilku polach, w których mamy potencjał pozwalający na konkurowanie z bardzo dobrymi uczelniami europejskimi	70%	62%	69%
Włączenie do dydaktyki na szerszą skalę praktyków gospodarczych – menadżerów, wynalazców, technologów, finansistów	82%	66%	76%
Stworzenie warunków dla szerokiej współpracy z polskimi uczonymi przebywającymi za granicą	86%	79%	82%
Prowadzenie przez uczelnie inkubatorów przedsiębiorczości oraz centrów rozwoju przedsiębiorczości	73%	64%	62%

* Suma odpowiedzi „bardzo ważne” i „raczej ważne”

Tabela 6

Jak ważne dla rozwoju polskich uczelni jest Pana(i) zdaniem wprowadzenie następujących rozwiązań (C.D.):*	Stopień naukowy		
	Doktor	Doktor habilitowany	Profesor doktor habilitowany
Ulgi podatkowe dla podmiotów finansujących badania naukowe	94%	96%	97%
Stworzenie instytucji państwowych, wspierających kooperację pomiędzy uczelniami a podmiotami gospodarczymi w zakresie realizacji projektów badawczo-rozwojowych, wdrożeniowych i szkoleniowych	65%	51%	63%

* Suma odpowiedzi „bardzo ważne” i „raczej ważne”

2. Mechanizm konkurencji pomiędzy uczelniami

W badaniu przyjęto, że ważnym mechanizmem stymulującym jakość kształcenia i badań naukowych może stać się podział uczelni na trzy kategorie.

Kategoria A - to sieć szkół wyższych, obejmująca kilka czołowych uczelni, zajmujących się głównie badaniami oraz dydaktyką na poziomie magisterskim i doktorskim. Kategoria B - to uczelnie o dużym potencjale naukowym, zajmujące się w równej mierze badaniami i dydaktyką (prowadzące także studia trzeciego stopnia). Kategoria C objęłaby wyższe szkoły zawodowe prowadzące kształcenie o profilu praktycznym, z nastawieniem na studia licencjackie o profilu praktycznym.

Poziom akceptacji tej propozycji okazał się dość zróżnicowany: od 42 do 75%. Szczegółowa analiza zróżnicowania opinii przedstawia się następująco.

Pomiędzy typami uczelni:

- Uniwersytety: wskazania 42-56%
- Politechniki: wskazania 45-52%
- Pozostałe uczelnie: wskazania 48-75%

Pomiędzy badanymi grupami:

- Doktorzy: wskazania 45-65%
- Doktorzy habilitowani: wskazania 42-48%
- Profesorowie doktorzy habilitowani: wskazania 52-75%

Zauważamy, że propozycja kategoryzacji uczelni nie ma poparcia większości badanych. Poziom poparcia w środowisku uniwersytetów i politechnik jest zbliżony. Natomiast wśród pracowników pozostałych typów

uczelni występuje zróżnicowanie w wysokości 27 pkt. proc. Najwyższy wskaźnik poparcia występuje wśród profesorów, choć zróżnicowanie opinii wynosi 23 pkt. proc. Doktorzy habilitowani są umiarkowanymi zwolennikami kategoryzacji, natomiast wśród doktorów są zarówno zdecydowani, jaki i umiarkowani zwolennicy tego rozwiązania.

Dodatkowym aspektem, ukazującym podejście badanych do kwestii zróżnicowania profilu uczelni jest pytanie o preferowany typ badań naukowych, realizowany w programie badawczym uczelni. Wszystkie grupy badanych okazały się w tej kwestii wyjątkowo zgodne: od 74 do 81% badanych opowiedziało się za wariantem realizacji w podobnym stopniu badań podstawowych i badań stosowanych.

Wydaje się, iż warto uwzględnić ten zgodny pogląd środowiska akademickiego przy opracowaniu kryteriów kategoryzacji szkół wyższych. Chodzi mianowicie o to, aby w przypadku kategorii A i B wprowadzić dodatkowe kryterium zachowania proporcji pomiędzy badaniami podstawowymi oraz badaniami stosowanymi.

Tabela 7

Czy uważa Pan(i) za celowe wprowadzenie kategoryzacji uczelni, według następującej formuły:	Odpowiedzi respondentów ze stopniem naukowym doktora				
	zdecydowanie tak	raczej tak	raczej nie	zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
<p>Kategoria A - sieć szkół wyższych, obejmująca kilka czołowych uczelni, zajmujących się głównie badaniami oraz dydaktyką na poziomie magisterskim i doktorskim;</p> <p>Kategoria B - uczelnie o dużym potencjale naukowym, zajmujące się w równej mierze badaniami i dydaktyką (prowadzące także studia trzeciego stopnia);</p> <p>Kategoria C – wyższe szkoły zawodowe prowadzące kształcenie o profilu praktycznym, z nastawieniem na studia</p>	18%	36%	22%	13%	11%

Tabela 8

Czy uważa Pan(i) za celowe wprowadzenie kategoryzacji uczelni, według następującej formuły:	Odpowiedzi respondentów ze stopniem naukowym doktora habilitowanego				
	zdecydowanie tak	raczej tak	raczej nie	zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
<p>Kategoria A - sieć szkół wyższych, obejmująca kilka czołowych uczelni, zajmujących się głównie badaniami oraz dydaktyką na poziomie magisterskim i doktorskim;</p> <p>Kategoria B - uczelnie o dużym potencjale naukowym, zajmujące się w równej mierze badaniami i dydaktyką (prowadzące także studia trzeciego stopnia);</p> <p>Kategoria C – wyższe szkoły zawodowe prowadzące kształcenie o profilu praktycznym, z nastawieniem na studia</p>	11%	34%	24%	18%	12%

Tabela 9

Czy uważa Pan(i) za celowe wprowadzenie kategoryzacji uczelni, według następującej formuły:	Odpowiedzi respondentów ze stopniem naukowym profesora doktora habilitowanego				
	zdecydowanie tak	raczej tak	raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
<p>Kategoria A - sieć szkół wyższych, obejmująca kilka czołowych uczelni, zajmujących się głównie badaniami oraz dydaktyką na poziomie magisterskim i doktorskim;</p> <p>Kategoria B - uczelnie o dużym potencjale naukowym, zajmujące się w równej mierze badaniami i dydaktyką (prowadzące także studia trzeciego stopnia);</p> <p>Kategoria C – wyższe szkoły zawodowe prowadzące kształcenie o profilu praktycznym, z nastawieniem na studia</p>	27%	35%	18%	12%	8%

Tabela 10

Jaki typ badań naukowych powinien być przede wszystkim realizowany w programach badawczych uczelni.	Stopień naukowy		
	doktor	doktor habilitowany	profesor doktor habilitowany
badania podstawowe	6%	18%	14%
badania stosowane	13%	8%	11%
w podobnym stopniu badania podstawowe i stosowane	81%	74%	76%

3. Procedury doskonalenia systemu zarządzania szkołą wyższą

Badanym przedstawiono propozycje pięciu procedur modyfikujących istniejące obecnie w szkolnictwie wyższym mechanizmy zarządcze. W zasadzie tylko jedna propozycja spotkała się ze akceptacją zdecydowanej większości badanych. Dotyczy to uznania, że podstawową jednostką uczelni publicznej jest wydział, dysponujący dużą samodzielnością finansową i kadrową. W ocenie pozostałych propozycji pojawiło się zróżnicowanie opinii badanych, zarówno pomiędzy typami uczelni, jak też pomiędzy grupami środowiskowymi.

Różnice opinii pomiędzy typami uczelni (wskazania)

	Uniwersytety	Politechniki	Pozostałe uczelnie
1. Łączenie się uczelni w sytuacjach kryzysowych	36-58%	26-36%	53-65%
2. Operacyjne zarządzanie uczelniami przez menadżera	51-75%	51-94%	62-73%
3. Ograniczenie roli rektora	42-59%	46-74%	46-55%
4. Wydział jako podstawowa jednostka	78-84%	58-77%	74-85%
5. Ograniczenie roli senatu oraz rad wydziału	54-62%	51-84%	45-65%

Różnice opinii pomiędzy grupami badanych (wskazania)

	Doktorzy	Doktorzy habilitowani	Profesorowie doktorzy habilitowani
1. Operacyjne zarządzanie uczelniami przez menadżera	62-94%	51-73%	69-81%
2. Ograniczenie roli rektora	46-70%	42-55%	49-74%
3. Wydział jako podstawowa jednostka	58-84%	62-78%	77-85%
4. Ograniczenie roli senatu oraz rad wydziału	59-73%	45-54%	56-84%

Podsumowanie analizy zróżnicowania opinii badanych dotyczących doskonalenia systemu zarządzania

Łączenie się uczelni w sytuacjach kryzysowych

Na politechnikach propozycja powyższa została przyjęta sceptycznie, na uniwersytetach zainteresowanie jest nieco wyższe, natomiast w pozostałych typach uczelni poparcie wszystkich badanych grup przekracza 50%. Szczegółowe wskazania w badanych grupach są zdecydowanie rozbieżne: wśród doktorów różnica wynosi 17 pkt. proc., wśród doktorów hab. 20 pkt. proc., natomiast wśród profesorów aż 39 pkt. proc. (politechnika 26%, pozostałe uczelnie 65%).

Można w związku z tym przypuszczać, iż poczucie stabilizacji zawodowej kadry naukowej na politechnikach i uniwersytetach jest wyraźnie wyższe, niż w pozostałych typach uczelni.

Operacyjne zarządzanie uczelniami przez menadżera

Poziom akceptacji proponowanego rozwiązania jest zdecydowanie wyższy na politechnikach niż na uniwersytetach. Zwraca uwagę wysokie poparcie dla formuły zarządzania menadżerskiego w środowisku doktorów, w szczególności doktorów na politechnikach (94%). Warto też podkreślić, że poparcie wśród kadry profesorskiej jest wyższe niż wśród doktorów hab.

Ograniczenie roli rektora

Podobnie jak w kwestii zarządzania operacyjnego, tak w przypadku ograniczenia roli rektora stwierdzono wyższy poziom akceptacji na politechnikach, niż na uniwersytetach. Opinie innych typów uczelni jest bliska stanowisku uniwersytetów. Na politechnikach zwolennikami ograniczenia roli rektora są w podobnym stopniu profesorowie i doktorzy; na uniwersytetach najwyższe poparcie wyrazili profesorowie.

Wydział jako podstawowa jednostka

Koncepcja wzmocnienia pozycji organizacyjnej wydziału jest akceptowana w wyższym stopniu na uniwersytetach i w pozostałych typach uczelni, niż na politechnikach. Generalnie akceptacja dla tego rozwiązania przez badanych jest wysoka – najwyższa wśród kadry profesorskiej.

Ograniczenie roli senatu oraz rad wydziału

W kwestii ograniczenia roli senatu i rad wydziału mamy do czynienia z wyższym poparciem na politechnikach niż na uniwersytetach i w pozostałych typach uczelni. Należy jednak zauważyć, że zarówno na politechnikach, jak i na uniwersytetach rozwiązanie to akceptuje ponad połowa badanych. Najsilniejsze poparcie (84%) wystąpiło wśród profesorów politechnik.

Tabela 11

Czy zgadza się Pan(i) czy nie zgadza z następującymi propozycjami, dotyczącymi nowych rozwiązań organizacyjnych?	Odpowiedzi respondentów ze stopniem naukowym doktora				
	zdecydowanie się zgadzam	raczej się zgadzam	raczej się nie zgadzam	zdecydowanie się nie zgadzam	Trudno powiedzieć
W sytuacjach kryzysowych pojedyncze uczelnie powinny łączyć się w większe struktury organizacyjne	7%	36%	28%	13%	15%
Operacyjnym zarządzaniem uczelnią, zwłaszcza w obszarach finansów i stosunków z otoczeniem powinien zajmować się wyłoniony w konkursie menadżer	35%	33%	17%	9%	6%
Rola rektora powinna ograniczać się do obszarów dydaktyki i badań naukowych	20%	31%	23%	19%	7%
Podstawową jednostką organizacyjną uczelni publicznej powinien być wydział, kierowany przez dziekana, wyposażonego w dużą samodzielność decyzyjną w kwestiach finansowych i kadrowych	34%	41%	10%	5%	10%
Rola senatu oraz rad wydziału powinna zostać ograniczona do określania celów strategicznych uczelni/wydziału oraz oceny realizacji tych celów przez rektora/dziekana	24%	40%	18%	11%	7%

Tabela 12

Czy zgadza się Pan(i) czy nie zgadza z następującymi propozycjami, dotyczącymi nowych rozwiązań organizacyjnych?	Odpowiedzi respondentów ze stopniem naukowym doktora habilitowanego				
	zdecydowanie się zgadzam	raczej się zgadzam	raczej się nie zgadzam	zdecydowanie się nie zgadzam	Trudno powiedzieć
W sytuacjach kryzysowych pojedyncze uczelnie powinny łączyć się w większe struktury organizacyjne	12%	40%	22%	14%	12%
Operacyjnym zarządzaniem uczelnią, zwłaszcza w obszarach finansów i stosunków z otoczeniem powinien zajmować się wyłoniony w konkursie menadżer	26%	33%	25%	7%	8%
Rola rektora powinna ograniczać się do obszarów dydaktyki i badań naukowych	20%	27%	26%	21%	6%
Podstawową jednostką organizacyjną uczelni publicznej powinien być wydział, kierowany przez dziekana, wyposażonego w dużą samodzielność decyzyjną w kwestiach finansowych i kadrowych	40%	34%	14%	5%	8%
Rola senatu oraz rad wydziału powinna zostać ograniczona do określania celów strategicznych uczelni/wydziału oraz oceny realizacji tych celów przez rektora/dziekana	19%	32%	29%	13%	8%

Tabela 13

Czy zgadza się Pan(i) czy nie zgadza z następującymi propozycjami, dotyczącymi nowych rozwiązań organizacyjnych?	Odpowiedzi respondentów ze stopniem naukowym profesora doktora habilitowanego				
	zdecydowanie się zgadzam	raczej się zgadzam	raczej się nie zgadzam	zdecydowanie się nie zgadzam	Trudno powiedzieć
W sytuacjach kryzysowych pojedyncze uczelnie powinny łączyć się w większe struktury organizacyjne	21%	29%	16%	20%	14%
Operacyjnym zarządzaniem uczelnią, zwłaszcza w obszarach finansów i stosunków z otoczeniem powinien zajmować się wyłoniony w konkursie menadżer	39%	35%	11%	10%	5%
Rola rektora powinna ograniczać się do obszarów dydaktyki i badań naukowych	31%	28%	18%	20%	3%
Podstawową jednostką organizacyjną uczelni publicznej powinien być wydział, kierowany przez dziekana, wyposażonego w dużą samodzielność decyzyjną w kwestiach finansowych i kadrowych	51%	31%	10%	3%	5%
Rola senatu oraz rad wydziału powinna zostać ograniczona do określania celów strategicznych uczelni/wydziału oraz oceny realizacji tych celów przez rektora/dziekana	33%	31%	18%	11%	6%

4. Opinie badanych dotyczące wybranych obszarów funkcjonowania szkół wyższych

A. Procedury adaptacyjne w ramach systemu bolońskiego

Badani zostali poproszeni o ocenę obowiązującego trójstopniowego systemu studiów wyższych. Okazało się, że we wszystkich grupach poglądy badanych są rozbieżne: ok. 50% formułuje oceny pozytywne, natomiast od 41% do 44% dokonuje oceny negatywnej.

Badanym przedstawiono dwie propozycje rozwiązań, które mogą ułatwić uczelniom dostosowanie się do ramowych zasad systemu bolońskiego. Obydwie propozycje zostały zaakceptowane przez zdecydowaną większość badanych. Za koncepcją, aby na studia drugiego

stopnia byli przyjmowani jedynie absolwenci studiów pierwszego stopnia o podobnym profilu merytorycznym odpowiedziało się 78%-90% badanych. Natomiast koncepcja, aby decyzja o prowadzeniu na danym kierunku jednolitych studiów magisterskich lub studiów dwustopniowych należała do uczelni zyskała poparcie 76%-85% badanych.

Podsumowując można powiedzieć, że ocena trójstopniowego systemu studiów ma charakter ambiwalentny: część kadry naukowej akceptuje ten system, a część ocenia negatywnie. Natomiast wydaje się, że bardziej elastyczne podejście władz uczelni do zasad organizacji studiów może wpłynąć na ograniczenie słabych stron tego systemu, a tym samym wpłynąć na wyższą akceptację systemu przez wykładowców.

Tabela 14

Jak ocenia Pan(i) obowiązujący aktualnie trzystopniowy system studiów wyższych?	Odpowiedzi respondentów ze stopniem naukowym doktora				
	zdecydowanie pozytywnie	raczej pozytywnie	raczej negatywnie	zdecydowanie negatywnie	Trudno powiedzieć
	11%	40%	31%	10%	8%

Tabela 15

Jak ocenia Pan(i) obowiązujący aktualnie trzystopniowy system studiów wyższych?	Odpowiedzi respondentów ze stopniem naukowym doktora habilitowanego				
	zdecydowanie pozytywnie	raczej pozytywnie	raczej negatywnie	zdecydowanie negatywnie	Trudno powiedzieć
	10%	43%	28%	16%	4%

Tabela 16

Jak ocenia Pan(i) obowiązujący aktualnie trzystopniowy system studiów wyższych?	Odpowiedzi respondentów ze stopniem naukowym profesora doktora habilitowanego				
	zdecydowanie pozytywnie	raczej pozytywnie	raczej negatywnie	zdecydowanie negatywnie	Trudno powiedzieć
	10%	39%	27%	18%	5%

Tabela 17

Czy uważa Pan(i) za celowe wprowadzenie następujących modyfikacji tego systemu:*	Stopień naukowy		
	doktor	doktor habilitowany	profesor doktor habilitowany
Na studia drugiego stopnia powinni być przyjmowani jedynie absolwenci studiów pierwszego stopnia o podobnym profilu merytorycznym.	81%	78%	90%
Decyzja o prowadzeniu na danym kierunku jednolitych studiów magisterskich lub studiów dwustopniowych powinna należeć do uczelni.	76%	85%	84%

* Odsetek odpowiedzi twierdzących

B. Stosunek badanych do zasady bezpłatnych studiów w uczelniach publicznych

Około 80% badanych akceptuje zasadę bezpłatnego dostępu do studiów stacjonarnych. Natomiast jedynie ok. 20% jest skłonne odnieść tę zasadę do studiów niestacjonarnych. Nastawienie to jest niewątpliwie wskaźnikiem świadomości faktu, że studia niestacjonarne są istotnym elementem budżetu uczelni.

Bezpłatne studia niestacjonarne (wskazania pozytywne)

Uniwersytety: wskazania 20-26%

Politechniki: wskazania 19-27%

Pozostałe uczelnie: wskazania 18-28%

Doktorzy: wskazania 23-28%

Doktorzy habilitowani: wskazania 18-20%

Profesorowie doktorzy habilitowani: wskazania 18-26%

Tabela 18

Czy Pana(i) zdaniem studia stacjonarne w uczelniach publicznych powinny być bezpłatne?*	Stopień naukowy		
	doktor	doktor habilitowany	profesor doktor habilitowany
	82%	81%	78%

* Odsetek odpowiedzi twierdzących

C. Badania naukowe w naukach humanistycznych i społecznych

W środowisku akademickim żywo dyskutowaną kwestią są biurokratyczne bariery rozwoju badań naukowych w naukach humanistycznych i społecznych. Wskazuje się między innymi na nieadekwatne procedury oceny projektów badawczych, jakie stosowane są przez instytucje finansujące projekty badawcze, tj. NCN oraz NCBR.

Wyniki badania wskazują, że ponad 75% badanych podziela przekonanie o celowości wprowadzenia specyficznych kryteriów oceny projektów naukowych w naukach humanistycznych i społecznych, zamiast

powielania kryteriów stosowanych w odniesieniu do projektów z zakresu nauk ścisłych.

Natomiast propozycja powołania osobnej instytucji, zajmującej się finansowaniem badań humanistycznych i społecznych, spotkała się ze zróżnicowaną reakcją badanych. Najwyższy poziom poparcia dla tej propozycji wystąpił na uniwersytetach. Warto jednak podkreślić, że 39% profesorów na politechnikach pozytywnie oceniło koncepcję powołania tego typu instytucji.

Na uniwersytetach odnotowujemy silne poparcie doktorów (62%), umiarkowane dr hab. (51%) oraz pewien dystans (43%) ze strony profesorów. Wysoki poziom akceptacji proponowanej formuły przez doktorów uniwersyteckich wskazuje na postrzeganie przez to środowisko szansy na przełamanie istniejących barier z pozyskiwaniu grantów badawczych.

Podsumowując można powiedzieć, że badanie potwierdziło istnienie nieadekwatnych rozwiązań w zakresie oceny i finansowania projektów badawczych w naukach humanistycznych i społecznych. Natomiast pytanie o sposób usprawnienia istniejących procedur pozostaje nadal otwarte.

Powołanie instytucji finansującej badania humanistyczne i społeczne
(wskazania pozytywne)

Uniwersytety: wskazania 43-62%

Politechniki: wskazania 21-39%

Pozostałe uczelnie: wskazania 35-49%

Doktorzy: wskazania 21-62%

Doktorzy habilitowani: wskazania 24-51%

Profesorowie doktorzy habilitowani: wskazania 39-47%

Tabela 19

Czy zgadza się Pan(i) z opinią, że kryteria oceny projektów naukowych w humanistyce i naukach społecznych w większym stopniu powinny uwzględniać ich specyfikę i odmienność od nauk ścisłych?*	Stopień naukowy		
	doktor	doktor habilitowany	profesor doktor habilitowany
	77%	79%	76%

* Odsetek odpowiedzi twierdzących

D. Status uczelni niepublicznych

W środowisku akademickim wciąż toczy się nieformalna debata dotycząca przede wszystkim relacji pomiędzy uczelniami publicznymi a niepublicznymi (ile konkurencji – ile współpracy?) oraz zakresu i zasad finansowania przez państwo pewnych aspektów działalności uczelni niepublicznych.

Badani okazali się wyjątkowo zgodni odnośnie przekonania, że uczelnie publiczne i niepubliczne powinny podlegać tym samym regulacjom ustawowym oraz że państwo powinno dotować projekty badawcze i dydaktyczne uczelni publicznych i niepublicznych w oparciu o obiektywną ocenę jakości tych projektów. W obydwu przypadkach ponad 80% badanych sformułowało opinie pozytywne.

Tabela 20

Czy zgadza się Pan(i) czy nie zgadza z opinią:*	Stopień naukowy		
	doktor	doktor habilitowany	profesor doktor habilitowany
Uczelnie publiczne i niepubliczne powinny podlegać tym samym regulacjom ustawowym	88%	83%	89%
Państwo powinno dotować projekty badawcze i dydaktyczne uczelni publicznych i niepublicznych w oparciu o obiektywną ocenę jakości tych projektów	86%	86%	89%

* Odsetek odpowiedzi twierdzących

Możliwość dotowania działalności uczelni niepublicznych przez państwo budzi wyraźne kontrowersje środowiska akademickiego. Wyniki badań wskazują, że największy dystans wobec analizowanego rozwiązania deklarują politechniki (doktorzy -12% poparcia). Z kolei najwyższy wskaźnik poparcia (42%) wystąpił w grupie doktorów z pozostałych typów uczelni. Umiarkowane poparcie – ok. 30% zadeklarowało środowisko uniwersyteckie. Uzyskany wynik nie powinien być zaskoczeniem, gdyż w próbie zdecydowanie dominują uczelnie publiczne.

Dotowanie uczelni niepublicznych

Uniwersytety: wskazania 29-31%

Politechniki: wskazania 12-27%

Pozostałe uczelnie: wskazania 26-42%

Doktorzy: wskazania 12-42%

Doktorzy habilitowani: wskazania 26-30%

Profesorowie doktorzy habilitowani: wskazania 16-31%

E. Instytucjonalny nadzór nad uczelniami

Funkcjonowanie instytucji kontrolnych w każdym środowisku społecznym budzi określone kontrowersje. W przypadku uczelni publicznych, dotowanych z budżetu kontrola ze strony instytucji państwa jest zjawiskiem naturalnym i oczywistym. Z kolei w przypadku uczelni niepublicznych, gdzie wsparcie finansowe państwa jest ograniczone – rodzi się pytanie o zakres i formy działań kontrolnych instytucji państwa.

Badani zapytani o optymalną formę kontroli szkół wyższych w większości (46%-56%) opowiedzieli się za udoskonaleniem istniejących instytucji kontrolnych (CKSiT, PKA, MNiSW). Koncepcję powołania komisji mieszanych z udziałem przedstawicieli określonych typów uczelni oraz MNiSW poparło 19%-27%, zaś formuła powołanie w ramach struktur MNiSW nowej instytucji kontrolnej znalazła uznanie jedynie 3%-8% badanych. Warto podkreślić, że znacząca część respondentów wybrała odpowiedź „trudno powiedzieć” (17% -23%).

Tabela 21

Jaka forma nowoczesnego i przejrzystego nadzoru nad uczelniami jest Pana(i) zdaniem optymalna?	Odpowiedzi respondentów ze stopniem naukowym doktora			
	Udoskonalenie istniejących instytucji kontrolnych (CKSiT, PKA, MNiSW)	Powołanie w ramach struktur MNiSW nowej instytucji kontrolnej	Powołanie komisji mieszanych z udziałem przedstawicieli określonych typów uczelni oraz MNiSW	Trudno powiedzieć
	46%	3%	27%	23%

Tabela 22

Jaka forma nowoczesnego i przejrzystego nadzoru nad uczelniami jest Pana(i) zdaniem optymalna?	Odpowiedzi respondentów ze stopniem naukowym doktora habilitowanego			
	Udoskonalenie istniejących instytucji kontrolnych (CKSiT, PKA, MNiSW)	Powołanie w ramach struktur MNiSW nowej instytucji kontrolnej	Powołanie komisji mieszanych z udziałem przedstawicieli określonych typów uczelni oraz MNiSW	Trudno powiedzieć

	53%	6%	20%	21%
--	-----	----	-----	-----

Tabela 23

Jaka forma nowoczesnego i przejrzystego nadzoru nad uczelniami jest Pana(i) zdaniem optymalna?	Odpowiedzi respondentów ze stopniem naukowym profesora doktora habilitowanego			
	Udoskonalenie istniejących instytucji kontrolnych (CKSiT, PKA, MNiSW)	Powołanie w ramach struktur MNiSW nowej instytucji kontrolnej	Powołanie komisji mieszanych z udziałem przedstawicieli określonych typów uczelni oraz MNiSW	Trudno powiedzieć
	56%	8%	19%	17%

A N E K S

Populacja i schemat doboru próby w badaniu dotyczącym środowiska akademickiego

ŹRÓDŁO DANYCH:

Wszystkie dane w poniższym opracowaniu pochodzą z bazy POLon (zintegrowany system informacji o nauce i szkolnictwie wyższym – <https://polon.nauka.gov.pl/>) – stan na 24 sierpnia 2016 r.

OPIS POPULACJI:

Z bazy POLon pobrane zostały dane o 101 741 nauczycielach akademickich i pracownikach naukowych.

Z grupy tej wybrano osoby, które:

- posiadają stopień naukowy doktora, doktora habilitowanego lub tytuł profesora;
- są zatrudnione na:
 - politechnice;
 - uczelni niepublicznej;
 - uniwersytecie ekonomicznym;
 - uniwersytecie medycznym;
 - uniwersytecie rolniczym;
 - innym uniwersytecie publicznym.

W ten sposób wyodrębniono populację generalną badania liczącą 62 304 osób.

Rozkład łączny rodzaj uczelni i stopni/tytułów naukowych w populacji

	dr	dr hab.	prof.	prof. dr	prof. dr hab.	razem
uniwersytety ekonomiczne	1568	556	0	0	277	2401
uniwersytety medyczne	4968	1345	92	1	911	7317
uczelnie niepubliczne	3859	1446	106	42	1094	6547
politechniki	10228	3107	15	19	1749	15118
uniwersytety rolnicze	2698	1025	1	5	656	4385
uniwersytety	15698	7207	31	18	3582	26536
razem	39019	14686	245	85	8269	62304

Na podstawie danych POLon wyróżniono 268 placówek stanowiących miejsce zatrudnienia osób należących do badanej populacji.

Rozkład rodzaju uczelni wśród placówek zatrudniających osoby należące do badanej populacji.

rodzaj uczelni	liczba uczelni
uniwersytety ekonomiczne	5
uniwersytety medyczne	9
uczelnie niepubliczne	212
politechniki	17
uniwersytety rolnicze	6
uniwersytety	19
razem	268

Baza POLon nie zawiera informacji o obszarach pracy dla wszystkich ludzi nauki w Polsce. Dane o udziale w populacji naukowców humanistycznych i ścisłych można pobrać jedynie dla osób ze stopniem doktora i doktora habilitowanego.

Wśród pracowników nauki **ze stopniem doktora lub doktora habilitowanego**, którzy pracują na **uniwersytetach publicznych** można wyróżnić następujący odsetek przedstawicieli nauk humanistycznych i ścisłych:

Obszary nauki wśród osób ze stopniem doktora i doktora habilitowanego na uniwersytetach publicznych

obszar nauki	liczba doktorów i doktorów habilitowanych	procent
nauki humanistyczne	14543	0,657
nauki ścisłe	7590	0,343
razem	22133	1,000

Gdzie do nauk ścisłych zaliczono:

- nauki biologiczne;
- nauki chemiczne;
- nauki farmaceutyczne;
- nauki fizyczne;
- nauki medyczne;
- nauki o ziemi;
- nauki o zdrowiu;
- nauki rolnicze;
- nauki techniczne;
- nauki weterynaryjne.

Pozostałe nauki społeczne, prawnicze, filologiczne, artystyczne i teologiczne zaliczono do obszaru nauk humanistycznych.

SCHEMAT DOBORU PRÓBY

Założenia

Wielkość próby – 500 osób z 20 uczelni (po 25 wywiadów w każdej uczelni).

Podział populacji na warstwy:

- Warstwowy ze względu na rodzaj uczelni (6 kategorii):
 - politechniki;
 - uczelnie niepubliczne;
 - uniwersytety ekonomiczne;
 - uniwersytety medyczne;
 - uniwersytety rolnicze;
 - inne uniwersytety publiczne.
- Warstwowy ze względu na stopień i tytuł naukowy (3 kategorie):
 - dr;
 - dr hab.;
 - prof. dr hab.

Alokacja próby:

- zbliżona do proporcjonalnej w odniesieniu do rodzajów uczelni;
- równomierna w odniesieniu do stopni i tytułów naukowych.

Dobór próby:

1. dobór w sposób losowy z każdej warstwy założonej liczby uczelni;
2. dobór celowy pracowników naukowych z wybranych uczelni.

Próba uczelni wybranych do realizacji badania:

Uniwersytety Ekonomiczne (łącznie 2):

1. Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
2. Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

Uniwersytety Medyczne (łącznie 2):

1. Uniwersytet Medyczny w Łodzi
2. Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach

Uczelnie Niepubliczne (łącznie 2):

1. Bydgoska Szkoła Wyższa w Bydgoszczy
2. Gdańska Szkoła Wyższa z siedzibą w Gdańsku

Politechniki (łącznie 5):

1. Politechnika Koszalińska
2. Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej
3. Politechnika Gdańska
4. Politechnika Warszawska
5. Politechnika Wrocławska

Uniwersytety Rolnicze (łącznie 2):

1. Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie
2. Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Uniwersytety (łącznie 7):

1. Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
2. Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie
3. Uniwersytet Wrocławski
4. Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
5. Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy
6. Uniwersytet Gdański
7. Uniwersytet w Białymstoku

Zakładany rozkład uczelni oraz tytułów i stopni naukowych w próbie:

Uczelnia	Liczba wywiadów			Razem
	dr	dr hab.	prof. / prof. dr hab.	
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach	8	8	8	24
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu	8	9	9	26
Uniwersytet Medyczny w Łodzi	8	8	9	25
Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach	8	9	8	25
Bydgoska Szkoła Wyższa w Bydgoszczy	8	9	9	26
Gdańska Szkoła Wyższa z siedzibą w Gdańsku	8	8	8	24
Politechnika Koszalińska	8	8	8	24
Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej	8	8	8	24
Politechnika Gdańska	8	8	8	24
Politechnika Warszawska	8	9	9	26
Politechnika Wrocławska	9	9	9	27
Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie	8	8	8	24
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie	8	9	9	26
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie	8	8	9	25
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie	8	8	8	24
Uniwersytet Wrocławski	9	9	9	27
Uniwersytet Jagielloński w Krakowie	9	9	9	27
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy	8	8	8	24
Uniwersytet Gdański	8	8	8	24
Uniwersytet w Białymstoku	8	8	8	24
Razem	163	168	169	500

Zastosowanie rezerwy

Ponieważ obie wylosowane do próby uczelnie niepubliczne okazały się niedostępne (z powodu odmowy wzięcia udziału w badaniu lub likwidacji) konieczne było dobranie dwóch szkół rezerwowych.

Zastępowanie Gdańskiej Szkoły Wyższej z siedzibą w Gdańsku

Dodatkowa uczelnia niepubliczna w woj. pomorskim	doktor	doktor habilitowany	profesor / profesor doktor habilitowany	Razem
Wyższa Szkoła Bankowa w Gdańsku	8	8	8	24

Zastępowanie Bydgoskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy

Dodatkowa uczelnia niepubliczna w woj. mazowieckim	doktor	doktor habilitowany	profesor / profesor doktor habilitowany	Razem
Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie	8	9	9	26

Struktura społeczno-demograficzna respondentów ze stopniem naukowym doktora

Tabela 24

Proszę zaznaczyć swoją płeć					
		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1 Kobieta	90	51,1	51,1	51,1
	2 Mężczyzna	86	48,9	48,9	100,0
	Ogółem	176	100,0	100,0	

Tabela 25

Typ uczelni					
		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1 Uniwersytet	78	44,3	45,6	45,6
	2 Politechnika	32	18,2	18,7	64,3
	3 Uniwersytet medyczny	17	9,7	9,9	74,3
	4 Uniwersytet rolniczy	13	7,4	7,6	81,9
	5 Uniwersytet ekonomiczny	11	6,3	6,4	88,3
	6 Uczelnia niepubliczna	20	11,4	11,7	100,0
	Ogółem	171	97,2	100,0	
Braki danych	0	5	2,8		
Ogółem		176	100,0		

Tabela 26

Dyscyplina naukowa					
		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1 nauki humanistyczne i społeczne	76	43,2	43,2	43,2
	2 nauki ścisłe i przyrodnicze	57	32,4	32,4	75,6
	3 nauki rolnicze	14	8,0	8,0	83,5
	4 nauki medyczne	29	16,5	16,5	100,0
	Ogółem	176	100,0	100,0	

Tabela 27

Inne miejsce pracy					
		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	posiada	49	27,8	27,8	27,8
	nie posiada	127	72,2	72,2	100,0
	Ogółem	176	100,0	100,0	

Tabela 28

A czy oprócz pracy na tej uczelni pracuje Pan(i) na innej uczelni					
		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1 Tak	26	14,8	14,8	14,8
	2 Nie	150	85,2	85,2	100,0
	Ogółem	176	100,0	100,0	

Tabela 29

A czy oprócz pracy na tej uczelni pracuje Pan(i) w instytucji naukowo-badawczej					
		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1 Tak	3	1,7	1,7	1,7
	2 Nie	173	98,3	98,3	100,0
	Ogółem	176	100,0	100,0	

Tabela 30

A czy oprócz pracy na tej uczelni pracuje Pan(i)w firmie przedsiębiorstwie prywatnym					
		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1 Tak	28	15,9	15,9	15,9
	2 Nie	148	84,1	84,1	100,0
	Ogółem	176	100,0	100,0	

Tabela 31

A czy oprócz pracy na tej uczelni pracuje Pan(i)w instytucji urzędzie państwowym lub samorządowym					
		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1 Tak	10	5,7	5,7	5,7
	2 Nie	165	93,8	93,8	99,4
	8 Odmowa odpowiedzi	1	,6	,6	100,0
	Ogółem	176	100,0	100,0	

Tabela 32

Miejsce urodzenia					
		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1 Wieś	12	6,8	6,9	6,9
	2 Miasto do 19 999	23	13,1	13,1	20,0
	3 20 000 – 99 999	48	27,3	27,4	47,4
	4 100 000 – 499 999	49	27,8	28,0	75,4
	5 500 000 i więcej mieszk.	43	24,4	24,6	100,0
	Ogółem	175	99,4	100,0	
Braki danych	0	1	,6		
Ogółem		176	100,0		

Tabela 33

Miejsce zamieszkania:					
		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1 Wieś	21	11,9	12,0	12,0
	2 Miasto do 19 999	6	3,4	3,4	15,4
	3 20 000 – 99 999	19	10,8	10,9	26,3
	4 100 000 – 499 999	63	35,8	36,0	62,3
	5 500 000 i więcej mieszk.	66	37,5	37,7	100,0
	Ogółem	175	99,4	100,0	
Braki danych	0	1	,6		
Ogółem		176	100,0		

Tabela 34

Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:					
		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1 złe	2	1,1	1,2	1,2
	2 raczej złe	12	6,8	6,9	8,1
	3 ani dobre, ani złe	48	27,3	27,7	35,8
	4 raczej dobre	61	34,7	35,3	71,1
	5 dobre	50	28,4	28,9	100,0
	Ogółem	173	98,3	100,0	
Braki danych	0	2	1,1		
	Systemowe braki danych	1	,6		
	Ogółem	3	1,7		
Ogółem		176	100,0		

Tabela 35

Statystyki		Wiek respondenta	Staż pracy w nauce
N	Ważne	173	172
	Braki danych	3	4
Średnia		44,2081	15,0640
Mediana		42,0000	13,0000
Odchylenie standardowe		9,33688	9,55388
Rozstęp		44,00	48,00
Minimum		29,00	,00
Maksimum		73,00	48,00

Struktura społeczno-demograficzna respondentów ze stopniem naukowym doktora habilitowanego

Tabela 36

Proszę zaznaczyć swoją płeć		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1 Kobieta	57	32,2	32,2	32,2
	2 Mężczyzna	120	67,8	67,8	100,0
	Ogółem	177	100,0	100,0	

Tabela 37

Typ uczelni		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1 Uniwersytet	78	44,1	44,3	44,3
	2 Politechnika	38	21,5	21,6	65,9
	3 Uniwersytet medyczny	14	7,9	8,0	73,9
	4 Uniwersytet rolniczy	15	8,5	8,5	82,4
	5 Uniwersytet ekonomiczny	22	12,4	12,5	94,9
	6 Uczelnia niepubliczna	9	5,1	5,1	100,0
	Ogółem	176	99,4	100,0	
Braki danych	0	1	,6		
Ogółem		177	100,0		

Tabela 38

Dyscyplina naukowa		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1 nauki humanistyczne i społeczne	88	49,7	49,7	49,7
	2 nauki ścisłe i przyrodnicze	53	29,9	29,9	79,7
	3 nauki rolnicze	18	10,2	10,2	89,8
	4 nauki medyczne	18	10,2	10,2	100,0
	Ogółem	177	100,0	100,0	

Tabela 39

Inne miejsce pracy		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	posiada	46	26,0	26,0	26,0
	nie posiada	131	74,0	74,0	100,0
	Ogółem	177	100,0	100,0	

Tabela 40

A czy oprócz pracy na tej uczelni pracuje Pan(i) na innej uczelni					
		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1 Tak	24	13,6	13,6	13,6
	2 Nie	153	86,4	86,4	100,0
	Ogółem	177	100,0	100,0	

Tabela 41

A czy oprócz pracy na tej uczelni pracuje Pan(i) w instytucji naukowo-badawczej					
		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1 Tak	7	4,0	4,0	4,0
	2 Nie	170	96,0	96,0	100,0
	Ogółem	177	100,0	100,0	

Tabela 42

A czy oprócz pracy na tej uczelni pracuje Pan(i) w firmie przedsiębiorstwie prywatnym					
		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1 Tak	19	10,7	10,7	10,7
	2 Nie	158	89,3	89,3	100,0
	Ogółem	177	100,0	100,0	

Tabela 43

A czy oprócz pracy na tej uczelni pracuje Pan(i) w instytucji urzędzie państwowym lub samorządowym					
		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1 Tak	7	4,0	4,0	4,0
	2 Nie	170	96,0	96,0	100,0
	Ogółem	177	100,0	100,0	

Tabela 44

Miejsce urodzenia					
		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1 Wieś	15	8,5	8,5	8,5
	2 Miasto do 19 999	26	14,7	14,8	23,3
	3 20 000 – 99 999	36	20,3	20,5	43,8
	4 100 000 – 499 999	54	30,5	30,7	74,4
	5 500 000 i więcej mieszk.	45	25,4	25,6	100,0
	Ogółem	176	99,4	100,0	
Braki danych	0	1	,6		
Ogółem		177	100,0		

Tabela 45

Miejsce zamieszkania:					
		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1 Wieś	13	7,3	7,4	7,4
	2 Miasto do 19 999	7	4,0	4,0	11,4
	3 20 000 – 99 999	12	6,8	6,8	18,2
	4 100 000 – 499 999	75	42,4	42,6	60,8
	5 500 000 i więcej mieszk.	69	39,0	39,2	100,0
	Ogółem	176	99,4	100,0	
Braki danych	0	1	,6		
Ogółem		177	100,0		

Tabela 46

Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:					
		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1 złe	1	,6	,6	,6
	2 raczej złe	4	2,3	2,3	2,9
	3 ani dobre, ani złe	35	19,8	20,2	23,1
	4 raczej dobre	81	45,8	46,8	69,9
	5 dobre	52	29,4	30,1	100,0
	Ogółem	173	97,7	100,0	
Braki danych	0	4	2,3		
Ogółem		177	100,0		

Tabela 47

Statystyki			
		Wiek respondenta	Staż pracy w nauce
N	Ważne	172	174
	Braki danych	5	3
Średnia		51,1744	23,9368
Mediana		50,0000	22,0000
Odchylenie standardowe		9,07950	10,07897
Rozstęp		41,00	48,00
Minimum		33,00	2,00
Maksimum		74,00	50,00

Struktura społeczno-demograficzna respondentów ze stopniem naukowym profesora doktora habilitowanego

Tabela 48

Proszę zaznaczyć swoją płeć					
		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1 Kobieta	34	23,1	23,1	23,1
	2 Mężczyzna	113	76,9	76,9	100,0
	Ogółem	147	100,0	100,0	

Tabela 49

Typ uczelni					
		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1 Uniwersytet	56	38,1	40,0	40,0
	2 Politechnika	31	21,1	22,1	62,1
	3 Uniwersytet medyczny	17	11,6	12,1	74,3
	4 Uniwersytet rolniczy	17	11,6	12,1	86,4
	5 Uniwersytet ekonomiczny	15	10,2	10,7	97,1
	6 Uczelnia niepubliczna	4	2,7	2,9	100,0
		Ogółem	140	95,2	100,0
Braki danych	0	7	4,8		
Ogółem		147	100,0		

Tabela 50

Dyscyplina naukowa					
		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1 nauki humanistyczne i społeczne	59	40,1	40,1	40,1
	2 nauki ścisłe i przyrodnicze	50	34,0	34,0	74,1
	3 nauki rolnicze	21	14,3	14,3	88,4
	4 nauki medyczne	17	11,6	11,6	100,0
	Ogółem	147	100,0	100,0	

Tabela 51

Inne miejsce pracy					
		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	posiada	38	25,9	25,9	25,9
	nie posiada	109	74,1	74,1	100,0
	Ogółem	147	100,0	100,0	

Tabela 52

A czy oprócz pracy na tej uczelni pracuje Pan(i) na innej uczelni					
		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1 Tak	21	14,3	14,3	14,3
	2 Nie	126	85,7	85,7	100,0
	Ogółem	147	100,0	100,0	

Tabela 53

A czy oprócz pracy na tej uczelni pracuje Pan(i) w instytucji naukowo-badawczej					
		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1 Tak	10	6,8	6,8	6,8
	2 Nie	137	93,2	93,2	100,0
	Ogółem	147	100,0	100,0	

Tabela 54

A czy oprócz pracy na tej uczelni pracuje Pan(i) w firmie przedsiębiorstwie prywatnym					
		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1 Tak	11	7,5	7,5	7,5
	2 Nie	136	92,5	92,5	100,0
	Ogółem	147	100,0	100,0	

Tabela 55

A czy oprócz pracy na tej uczelni pracuje Pan(i) w instytucji urzędzie państwowym lub samorządowym					
		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1 Tak	9	6,1	6,1	6,1
	2 Nie	137	93,2	93,2	99,3
	8 Odmowa odpowiedzi	1	,7	,7	100,0
	Ogółem	147	100,0	100,0	

Tabela 56

Miejsce urodzenia					
		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1 Wieś	32	21,8	21,9	21,9
	2 Miasto do 19 999	14	9,5	9,6	31,5
	3 20 000 – 99 999	31	21,1	21,2	52,7
	4 100 000 – 499 999	36	24,5	24,7	77,4
	5 500 000 i więcej mieszk.	33	22,4	22,6	100,0
	Ogółem	146	99,3	100,0	
Braki danych	0	1	,7		
Ogółem		147	100,0		

Tabela 57

Miejsce zamieszkania:					
		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1 Wieś	13	8,8	8,8	8,8
	2 Miasto do 19 999	3	2,0	2,0	10,9
	3 20 000 – 99 999	14	9,5	9,5	20,4
	4 100 000 – 499 999	56	38,1	38,1	58,5
	5 500 000 i więcej mieszk.	61	41,5	41,5	100,0
	Ogółem	147	100,0	100,0	

Tabela 58

Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:					
		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1 złe	0	0	0	0
	2 raczej złe	0	0	0	0
	3 ani dobre, ani złe	19	12,9	13,1	13,1
	4 raczej dobre	56	38,1	38,6	51,7
	5 dobre	69	46,9	47,6	99,3
	8 Odmowa odpowiedzi	1	,7	,7	100,0
	Ogółem	145	98,6	100,0	
Braki danych	0	2	1,4		
Ogółem		147	100,0		

Tabela 59

Statystyki			
		Wiek respondenta	Staż pracy w nauce
N	Ważne	147	144
	Braki danych	0	3
Średnia		63,1837	36,5694
Mediana		65,0000	39,0000
Odchylenie standardowe		7,65794	9,04662
Rozstęp		42,00	41,00
Minimum		42,00	12,00
Maksimum		84,00	53,00

Odpowiedzi na niektóre pytania wg typów uczelni i stopni naukowych

Tabela 60

	M4. Typ uczelni								
	Uniwersytet			Politechnika			pozostałe		
	M3. Stopień naukowy								
	Doktor	Doktor habilitowany	Profesor doktor habilitowany	Doktor	Doktor habilitowany	Profesor doktor habilitowany	Doktor	Doktor habilitowany	Profesor doktor habilitowany
(A)	(B)	(C)	(A)	(B)	(C)	(A)	(B)	(C)	
Czy uważa Pan(i) za celowe wprowadzenie kategoryzacji uczelni, według następującej formuły: Kategoria A - sieć szkół wyższych, obejmująca kilka czołowych uczelni, zajmujących się głównie badaniami oraz dydaktyką na poziomie magisterskim i doktorskim; Kategoria B - uczelnie o dużym potencjale naukowym, zajmujące się w równej mierze badaniami i dydaktyką (prowadzące także studia trzeciego stopnia); Kategoria C - wyższe szkoły zawodowe prowadzące kształcenie o profilu praktycznym, z nastawieniem na studia	46%	42%	56%	45%	49%	52%	65%	48%	75% ^B
W sytuacjach kryzysowych pojedyncze uczelnie powinny łączyć się w większe struktury organizacyjne	36%	58% ^A	48%	36%	38%	26%	53%	53%	65%
Operacyjnym zarządzaniem uczelnią, zwłaszcza w obszarach finansów i stosunków z otoczeniem powinien zajmować się wyłoniony w konkursie menadżer	62%	51%	75% ^B	94% ^B	51%	81% ^B	62%	73%	69%
Rola rektora powinna ograniczać się do obszarów dydaktyki i badań naukowych	48%	42%	59%	70%	46%	74%	46%	55%	49%
Podstawową jednostką organizacyjną uczelni publicznej powinien być wydział, kierowany przez dziekana, wyposażonego w dużą samodzielność decyzyjną w kwestiach finansowych i kadrowych	84%	78%	80%	58%	62%	77%	74%	76%	85%
Rola senatu oraz rad wydziału powinna zostać ograniczona do określania celów strategicznych uczelni/wydziału oraz oceny realizacji tych celów przez rektora/dziekana	59%	54%	62%	73%	51%	84% ^B	65%	45%	56%
Czy Pana(i) zdaniem studia niestacjonarne w uczelniach publicznych powinny być bezpłatne?	23%	20%	26%	27%	19%	19%	28%	18%	18%
Czy Pana(i) zdaniem celowe jest powołanie osobnej instytucji, zajmującej się finansowaniem badań humanistycznych i społecznych?	62%	51%	43%	21%	24%	39%	35%	49%	47%
Działalność statutowa uczelni niepublicznych powinna być dotowana przez państwo	29%	30%	31%	12%	27%	16%	42%	26%	27%

Wyniki są oparte na testach dwustronnych. Dla każdej istotnej pary kategoria z mniejszą proporcją kolumnową pojawia się w kategorii z większą proporcją kolumnową. Poziom istotności dla wielkich liter (A, B, C): ,05

Tabela 61

	M3. Stopień naukowy								
	Doktor			Doktor habilitowany			Profesor doktor habilitowany		
	M4. Typ uczelni								
	Uniwersytet	Politechnika	pozostałe	Uniwersytet	Politechnika	pozostałe	Uniwersytet	Politechnika	pozostałe
(A)	(B)	(C)	(A)	(B)	(C)	(A)	(B)	(C)	
Czy uważa Pan(i) za celowe wprowadzenie kategoryzacji uczelni, według następującej formuły: Kategoria A - sieć szkół wyższych, obejmująca kilka czołowych uczelni, zajmujących się głównie badaniami oraz dydaktyką na poziomie magisterskim i doktorskim; Kategoria B - uczelnie o dużym potencjale naukowym, zajmujące się w równej mierze badaniami i dydaktyką (prowadzące także studia trzeciego stopnia); Kategoria C – wyższe szkoły zawodowe prowadzące kształcenie o profilu praktycznym, z nastawieniem na studia	46%	45%	65%	42%	49%	48%	56%	52%	75%
W sytuacjach kryzysowych pojedyncze uczelnie powinny łączyć się w większe struktury organizacyjne	36%	36%	53%	58%	38%	53%	48%	26%	65% ^B
Operacyjnym zarządzaniem uczelniami, zwłaszcza w obszarach finansów i stosunków z otoczeniem powinien zajmować się wyłoniony w konkursie menadżer	62%	94% ^{A C}	62%	51%	51%	73% ^A	75%	81%	69%
Rola rektora powinna ograniczać się do obszarów dydaktyki i badań naukowych	48%	70%	46%	42%	46%	55%	59%	74%	49%
Podstawową jednostką organizacyjną uczelni publicznej powinien być wydział, kierowany przez dziekana, wyposażonego w dużą samodzielność decyzyjną w kwestiach finansowych i kadrowych	84% ^B	58%	74%	78%	62%	76%	80%	77%	85%
Rola senatu oraz rad wydziału powinna zostać ograniczona do określania celów strategicznych uczelni/wydziału oraz oceny realizacji tych celów przez rektora/dziekana	59%	73%	65%	54%	51%	45%	62%	84% ^C	56%
Czy Pana(i) zdaniem studia niestacjonarne w uczelniach publicznych powinny być bezpłatne?	23%	27%	28%	20%	19%	18%	26%	19%	18%
Czy Pana(i) zdaniem celowe jest powołanie osobnej instytucji, zajmującej się finansowaniem badań humanistycznych i społecznych?	62% ^{B C}	21%	35%	51% ^B	24%	49% ^B	43%	39%	47%
Działalność statutowa uczelni niepublicznych powinna być dotowana przez państwo	29%	12%	42% ^B	30%	27%	26%	31%	16%	27%

Wyniki są oparte na testach dwustronnych. Dla każdej istotnej pary kategorii z mniejszą proporcją kolumnową pojawia się w kategorii z większą proporcją kolumnową. Poziom istotności dla wielkich liter (A, B, C): ,05